

Eesti teaduspoliitika peab oma näo pöörama Eesti poole

Avalik pöördumine Eesti teaduse ja Eesti-uuringute rahastamise asjus

Lugupeetud Eesti Vabariigi President, Vabariigi Valitsus, Riigikogu, haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, Teadus- ja Arendusnõukogu, Eesti Teaduste Akadeemia

Pöördume Teie poole murega Eesti teaduse valdkondliku järjepidevuse, Eesti-teemaliste alus- ja rakendusuuringu jätkumise, ja laiemalt – Eesti Vabariigi põhiseaduse täitmise pärast.

Seoses Eesti teaduse üldise alarahastatuse ning rahastuspoliitika orienteeritusega rahvusvahelisele tipp-teadusele ja tehnoloogilisele innovatsioonile näeme muret tekitavaid arenguid, mis seavad ohtu Eesti teaduse laiapõhjalisuse ja valdkondliku mitmekesisuse, Eesti-alaste uuringute jätkuvuse, rakendusliku teadustöö eesti keele ja kultuuri järjepidevuse tagamiseks ning seeläbi Eesti riigi põhialused.

Oleme veendunud, et Eesti teadus, sealhulgas Eesti-uuringud on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ja seda taset tuleb hoida. Siiski tahame rõhutada, et 1) vähestele tippudele suunatud rahastusmudel ei taga teadusvaldkondade laiapõhjalisust ja järjepidevust; 2) kui teadusprojektide rahastamisel peetakse silmas eelkõige teadustöö rahvusvahelist mõjukust, toob see paratamatult kaasa Eesti-keskse uurimistöo vähenemise ja teadustöö eestikeelsete ja Eesti ühiskonna jaoks oluliste väljundite alaväärtustamise; 3) neid tendentse võimendab praegune baasrahastussüsteem, kus asutuse põhitegevuste rahastamine sõltub otseselt asutuse projektirahade summast ning rahvusvahelise tunnustusega kõrgetasemeliste artiklite ja monograafiade arvust.

Eesti keelt, kultuuri, ajalugu, ühiskonda, loodust ei uuri ega dokumenteeri meie eest keegi teine ja Eesti riigil on põhiseaduslik kohustus tagada vahendid sellealaste uuringute jätkamiseks. Eesti Vabariigi teaduspoliitika peab rahvusvahelise tipp-taseme saavutamise ja tehnoloogilise innovatsiooni kõrval seadma üheks oma põhieesmärgiks ka Eesti-uuringute süstemaatilise rahastamise. Eriti murelikuks teeb meid see, et noorte teadlaste lõimimine teadustöösse on pingelistes rahastusoludes üha keerulisem ning nende karjäärivalikute tee jääb üha kitsamaks. Eesti riik on maailmas ainus, kelle kohuseks on hoolitseda Eesti-uuringute valdkonna teadlaste järelkasvu eest.

Meie, allakirjutanud, peame Eesti Vabariigi jätkusuutlikkuse ning keele ja kultuuri säilitamiseks möödapääsmatuks, et

1) teaduse rahastamist suurendataks vähemalt 1%-ni SKT-st, tagades lisanduvate vahenditega muuhulgas Eesti-uuringute rahastamise;

2) loodaks meetmed Eesti-uuringute laiapõhjaliseks ja stabiilseks rahastamiseks, mis ühtlasi tagaks teadlaste järelkasvu kõikides Eesti-uuringute valdkondades (sealhulgas humanitaar- ja sotsiaalteadustes);

3) suurendataks, sealhulgas vastavaid meetmeid luues, eesti keele ja kultuuri järjepidevusele suunatud teadus- ja arendustegevuste rahastust, mis toetaks teadus- ja kultuurikogude avalikkusele vahendamist uurimuste ja muude väljundite kaudu;

4) vaadataks üle teaduse rahastamisskeem, sealhulgas asutustele baasraha arvestamise põhimõtted nii, et need toetaksid paremini teaduse stabiilsust ja jätkusuutlikkust, Eesti suunal tehtavat teadustööd ja eestikeelseid teadusväljundeid (monograafiad, teadusartiklid, akadeemilised allikapublikatsioonid ja sõnaraamatud).

Eesti Iseseisvusmanifest seab riigi eesmärgiks “olla vääriliseks liikmeks kultuurrahvaste peres”. Kultuurrahvaks olemine tähendab eestikeelse (kõrg)haritlaskonna ja teaduse olemasolu ning eesti keele ja kultuuri, Eesti ühiskonna ja elukeskkonna teaduslikku uurimist.

EESTI KIRJANDUSMUUSEUM
EESTI KEELE INSTITUUT
UNDERI JA TUGLASE KIRJANDUSKESKUS
EESTI KUNSTIAKADEEMIA
EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA
EESTI RAHVA MUUSEUM

Pöördumisele on andnud toetusallkirja:

Tallinna Ülikooli Humanitaarteaduste Instituut, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Eesti-uuringute Tippkeskus, Eesti Mälu Instituut, Eesti Noorte Teaduste Akadeemia, Eesti Keeleressursside Keskus, CLARIN Eesti, Eesti Keelenõukogu, Eesti Ajakirjanike Liit, Eesti Heliloojate Liit, Eesti Interpretide Liit, Eesti Kinoliit, Eesti Kirjanike Liit, Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühing, Eesti Teatriliit, Eesti Tantsukunsti ja Tantsuhariduse Liit, Eesti Näitlejate Liit, Eesti Arhitektide Liit, Eesti Maastikuarhitektide Liit, Eesti Lavastuskunstnike Liit, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Akadeemiline Ajalooselts, Akadeemiline Rahvaluule Selts, Eesti Akadeemiline Usundiloo Selts, Eesti Demograafia Assotsiatsioon, Eesti Geograafia Selts, Eesti Kooriühing, Eesti Loodusuurijate Selts, Eesti Muusikateaduse Selts, Eesti Semiootika Selts, Emakeele Selts, Õpetatud Eesti Selts, Ühendus Eesti Elulood, Eesti Muusikanõukogu, ICOM Eesti Rahvuskomitee, MTÜ Fenno-Ugria Asutus, Erakond Eestimaa Rohelised, Eesti Folkloorinõukogu, Eesti Muusika Infokeskus, Liivi Muuseum, Viru Instituut, Seto Instituut, Tartumaa Rahvakultuuri Kesksekselts, Ene Mihkelsoni Selts, Velise Kultuuri ja Hariduse Selts MTÜ, MTÜ Eesti Fotopärand, MTÜ Rakendusliku Antropoloogia Keskus, ajakirjad Akadeemia, Eesti Loodus, Horisont, Keel ja Kirjandus, Looming, Res Musica, Tuna, Tutulus, Vikerkaar, Eesti Pärimusmuusika Keskus, Eesti Kohapärimuse Keskus MTÜ, Põlisrahvaste arengu keskus MTÜ, Taarausuliste ja

Maausuliste Maavalla Koda, Nefa Tartu, Kihnumare OÜ, MTÜ Kodavere Pärimuskeskus, MTÜ Virbel Mooste rahvamuusikakool, MTÜ Mulgimaa Noorteorkester, Ansamblid Naised Köögis, Lõõtsavägilased, Oopus, Paberits & Tirmaste, Rüüt, Strand... Rand, Svjata Vatra, Tintura, Torupilli Jussi Trio, Untsakad, Pillitöökoda Härmoonik OÜ, MTÜ Kandlekoda, MTÜ Hiiu Folk, MTÜ Reval Folk, MTÜ Sabatants, Eesti Rakenduslingvistika Ühing, Rahvalauluselts Hellero, Eesti Kultuuri Koda MTÜ, MTÜ Eesti Metsa Abiks, Rahvakunstiselts Leigarid MTÜ, Parmupilli Selts MTÜ, Raivo Sildoja Pillitöökoda, Rapla Maakonna Psühholoogiateenistus, Riinimanda Kooristuudio, MTÜ Ulmulised, MTÜ Viljandimaa metsaselts, Wikimedia Eesti MTÜ, MTÜ Jutumaja, OÜ Salamaja, Kultuuride Ristmik MTÜ, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, MTÜ Vaba Vanker, Leisi Valla Rahvakultuuri Selts Leisi VÄRKS, Hiite Maja SA.

Eraisikud saavad pöördumist toetada Rahvaalgatus.ee lehel aadressil
<https://rahvaalgatus.ee/initiatives/f1700dae-8a5c-47de-8de8-929f744eff68>